

Er ref: NV-06878-21

Susanne Nilsson

Naturvårdsverket

registrator@naturvardsverket.se

susanne.nilsson@naturvardsverket.se

Vår ref: R:2021-86

Karin Tormalm

Karin.tormalm@skogsindustrierna.se

Yttrande över remiss inför upphandling av konsulttjänster för villförvaltning med inriktning mot Adaptiv klövviltsförvaltning

Sammanfattning

Skogsindustrierna anser att;

- det kan vara positivt att uppdrag upphandlas och att det kan skapa en ökad tydlighet i vad som förväntas av uppdragstagaren,
- det är inte avgörande *vem* som utför uppdraget utan *hur* det genomförs,
- det är avgörande att uppdragstagaren har riksdagsbeslut om klövviltsförvaltning och samhällsmål om minskade skador som central utgångspunkt i arbetet,
- uppdraget måste omhänderta erfarenheter och de brister i nuvarande tillämpning som Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen redovisade i uppföljningen av förvaltningssystemet 2018,
- markägarperspektivet bör lyftas fram i uppdragsbeskrivning om utbildningsinsatser och åtgärder.

Skogsindustriernas yttrande

Generella synpunkter

Skogsindustrierna välkomnar att uppdrag upphandlas och bedömer att det kan skapa en ökad tydlighet i vad som förväntas av uppdragstagaren. Genom att ge fler aktörer möjlighet att vara aktiva parter i klövviltsförvaltningen bedömer vi att det skapas ett utrymme för ökad bredd och engagemang för frågorna på ett positivt sätt. Skogsindustrierna har inga synpunkter på *vem* som utför uppdragen, men på hur uppdragsbeskrivningen formuleras och *hur* uppdraget genomförs.

Genomförandet av dessa åtgärder berör i hög grad skogsbrukets verksamhet. Vid formulering av kravspecifikationer för hur uppdraget om åtgärder som främjar en adaptiv klövviltsförvaltning ska genomföras, är det **avgörande att det i uppdragsbeskrivningen ställs krav på att uppdragstagaren ska ha följande utgångspunkter;**

Riksdagsbeslut 2010 om en ny älgförvaltning.

Ett uppdrag om åtgärder som främjar en adaptiv klövviltsförvaltning måste utgå från riksdagsbeslutet med det övergripande målet om en älgstam av god kvalitet i balans med naturliga betesresurser. Balansen ska enligt beslutet åstadkommas genom populationsreglerande jakt. Vidare anges att inriktningen på förvaltningen avser allt klövvilt. Beslutet innebär även ett starkare markägarinflytande över förvaltningen, genom att anvisa ordförandeskapet i förvaltningsgrupperna till en markägarrepresentant, vilket bör få genomslag i hela förvaltningen.

Utvärdering 2018 av förvaltningssystemet

Ett uppdrag om åtgärder som främjar en adaptiv klövviltsförvaltning måste omhänderta de brister i nuvarande tillämpning som Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen redovisade i uppföljningen av

förvaltningssystemet 2018. Det av riksdagen beslutade målet för förvaltningen kvantifierades av myndigheterna i redovisningen. Årliga uppföljningar genom Älgbetesinventeringen, ÄBIN, av betesskadad skog visar att målet är långt från att nås vilket måste hanteras av uppdragstagaren. Skadenivån i ungskog måste sänkas, vilket bör vara den viktigaste delen av uppdraget. De årliga skadenivåerna är i flertalet älgförvaltningsområden 10 % per år eller däröver. I vissa fall upp till 22 %. Att vidta åtgärder och följa upp dessa är kärnan i den adaptiva förvaltningen.

Skador ska förebyggas

Samhällets mål, antaget av myndigheter, om maximalt tolerabla skador på skog orsakade av betande vilt, är grundläggande för storleken på stammar av klövvilt som kan förekomma. Målet är att högst 5 % tallstammar har årligen uppkomna viltskador orsakade av hjortdjur.

Synpunkter på enskilda delar av remissen

Övergripande beskrivning

I den övergripande beskrivningen av uppdraget måste det framgå vilka riksdagsbeslut, och vilka regelverk som styr och vilka samhällsmål som ligger till grund för klövviltsförvaltningen. Att uppdragstagaren ska ha detta som utgångspunkt i genomförandet av uppdraget är avgörande för att förvaltningen ska bidra till måluppfyllelse.

Delaktivitet 1-Utbildningsinsatser inom området adaptiv klövviltsförvaltning

Uppdragstagaren ska genomföra utbildningsinsatser med innehåll enligt ovan, på minst Riks-, Läns-, ÅFO- och jaktområdesnivå vilket ställer höga krav på innehåll och utförande. Att uppdragstagaren ska basera sina utbildningsinsatser på tillgänglig, vetenskapligt belagd och aktuell forskning är en grundförutsättning. Här är det centralt att det inte bara är viss forskning, eller egna tolkningar av forskningresultat som får råda. Det säger sig självt att större kövviltstammar kräver mer mat än vad en mindre stam gör och större viltstammar kommer därmed orsaka mer skador på ungskog av både barr och löv.

Att uppdragstagaren ska informera om vilka åtgärder som kan tillämpas för att minska skador orsakade av klövvilt är givetvis en viktig del i utbildningen, men det bör tydligt framgå att åtgärder som ska tillämpas anges i riksdagsbeslutet 2010, dvs att en produktionsanpassad jakt är medlet.

Kunskap om den ökade användningen av tall vid föryngring i framförallt Södra Sverige behöver framgå i utbildningen. Huvudsyftet med detta är att skapa växtliga bestånd av trädslag som är bäst lämpade för ståndorten och som har bäst förutsättningar att klara en klimatförändring. Men den ökade användningen av tall är också viktig för klövviltet då tallen utgör ett viktigt vinterfoder samt att tallbestånd ger bättre förutsättningar för bärris. Det måste även framgå att dagens regelverk inte medger en möjlighet att ålägga en markägare att utföra foderskapande åtgärder i syfte att minska skadorna. Detta framgår av Naturvårdsverkets och Skogsstyrelsens uppföljning av förvaltningssystemet 2018.

Att uppdragstagaren ska föreslå åtgärder för att minska negativa effekter förutsätter att uppdragstagaren förstår och är inriktad på att en produktionsanpassad jakt är medlet för att nå målen i enlighet med riksdagsbeslutet.

Delaktivitet 2-Verka för en ekosystembaserad förvaltning genom samverkansinsatser

Bra formulerad uppdragsbeskrivning, men ett tillägg om att det är den *naturliga* betestillgången som är utgångspunkten för att nå balansen.

Positivt att exemplifiera med projektet *Mera tall*

Vid diskussioner om vilt och dess samhällseffekter ur ett helhetsperspektiv kan skogsbrukets konsekvensanalys 2020 med fördel användas. Kunskap om de klimatmässiga effekterna samt effekter på biologisk mångfald av skador på skog av klövvilt är andra delar som behöver ingå i diskussioner om samhällseffekter av vilt. Uppdragstagaren måste därför kunna visa på god kännedom och förståelse för dessa delar. Här behöver uppdragsbeskrivningen/kravspecifikationen vara tydligare.

Angående hur mål ska uppnås måste det framgå att regelverket inte innehåller någon möjlighet att ålägga en markägare att utföra foderskapande åtgärder för att minska skador.

Delaktivitet 3-Utveckla och tillgängliggöra helhetskoncept för lokal reglering av täthet och sammansättning av arterna kronhjort, dovhjort, vildsvin och rådjur inom nuvarande struktur för älgförvaltningen

Formuleringen om att uppdragstagaren ska verka för, och stödja Naturvårdsverket, i arbetet med att ta fram tydligt definierade helhetskoncept för reglering av viltstammarnas täthet och sammansättning enligt den adaptiva förvaltningsmodellen för klövviltarterna kronhjort, dovhjort, rådjur och vildsvin är mycket positivt och en bra utgångspunkt.

När det gäller frågan om en planmall för datahantering, målformuleringar och återkoppling av tidigare åtgärder och utfall finns mycket redan på plats genom Jaktrapport och utvecklingen inom området går snabbt framåt. Den beskattningsmodell som kan använda insamlade data för att generera lämplig avskjutningsnivå givet angivna mål bör även hantera situationer då avskjutning understiger målen som en avvikelse.

Delaktivitet 4-Stöd inom älgförvaltningen

Ambitionen att de planer som lämnas till länsstyrelsen för fastställande håller en sådan kvalitet att de kan fastställas utan ytterligare kommunikation mellan länsstyrelse och jaktområdesansvariga jämfört med idag är av resursskäl positivt. Det finns dock en risk att detta medför förenklingar av rådande läge som kan leda till minskade möjligheter att nå uppsatta mål. I den adaptiva förvaltningsmodellen ligger fokus på att formulera kvantifierbara mål, genomföra förvaltningsåtgärder i syfte att nå dessa mål och utvärdering om åtgärderna ledde till högre eller lägre måluppfyllelse. De underlag som direkt kopplat till, och används vid uppföljningen av mål för älgstammens kvalitet samt att älgstammen är i balans med betesresursen ska utgöra styrande underlag i förvaltningen. Det finns fler viktiga faktaunderlag som bidrar i utvärderingen och kommande beslut och dessa är stödjande underlag. Kommunikation mellan länsstyrelse och jaktområdesansvariga har generellt positiva effekter för förvaltningens genomförande och bör uppmuntras.

Skogsindustriernas utgångspunkter

Viltskadornas ekonomiska konsekvenser

Det svenska skogsbruket finansierar sedan 2014 landsomfattande inventeringar av älgbeteskadorna på skog, ÄBIN. Uppföljningen görs för att ge ett faktaunderlag till älgförvaltningen och för att följa upp om skogsbrukets gemensamma mål för tolerabla betesskador uppnås. Med hjälp av de senaste årens ÄBIN-resultat och Skogforsk studier av tillväxtnedsättningar till följd av älgskador har skogsbruket under 2020 gemensamt beräknat de tillväxtförluster och samhällskostnader som en minskad skogsproduktion till följd av betesskador medför. Beräkningarna visar på mycket stora konsekvenser:

- Tillväxtförlusten, utöver den tolerabla nivån, om viltbetet fortsätter på nuvarande nivå beräknas för hela landets skogliga produktionsmark till 6,9 miljoner m³fub/år, (fast kubikmeter under bark) vilket motsvarar ca 10 procent av den nuvarande årliga avverkningen.
- Den genomsnittliga ekonomiska förlusten, utöver den tolerabla nivån, för skogsbruket i hela landet beräknades till 1,4 miljarder kronor per år i förlorat skogsnetto.
- Samhällskostnaderna för skadorna kan relateras till uteblivet förädlingsvärde. En beräkning av detta inom skogsbruk och skogsindustri visade att betesskadorna på nationell nivå orsakar ett minskat förädlingsvärde på 11,9 miljarder kronor årligen, utöver den tolerabla nivån, om betesskadorna fortsätter på nuvarande nivå. Den totala skadan beräknades till 20,5 miljarder kronor/år, och den skada som tolereras av skogsbruket motsvarar således ett förädlingsvärde på 8,6 miljarder kronor/år. Till detta ska läggas de betydande risker för andra skador som uppstår i framtiden, på grund av att markägare gör trädslagsval som innebär lägre risk för betesskador, men som inte är optimala för växtplatsen.
- Om den uteblivna tillväxten, utöver den tolerabla nivån, räknas om till avverkningsvolym motsvarar det cirka 6 600 arbetstillfällen i skogsbruk och skogsindustri. Om man dessutom räknar in alla indirekt sysselsatta (underleverantörer) är effekten cirka 11 700 uteblivna arbetstillfällen.
- Den minskade tillväxten, utöver den tolerabla nivån, bedöms långsiktigt motsvara ett årligt CO₂-upptag på nästan 12 miljoner ton per år, eller ca 23 procent av dagens svenska utsläpp av fossilt CO₂.

Rapporten där dessa beräkningar redovisas har tagits fram i samarbete mellan Billerud-Korsnäs, Holmen, LRF Skogsägarna, Mellanskog, Norra Skog, SCA, Skogsindustrierna, Stora Enso, Sveaskog och Södra och bifogas detta remissvar.

För Skogsindustrierna

Karin Tormalm